MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta ta' l-4 ta' Gunju, 2010

Citazzjoni Numru. 1321/1996/1

Dr Renato Cefai għan-nom u in rappreżentanza bħala prokuratur speċjali ta' *Tarros International s.p.a.* illum magħrufa *Tarros s.p.a.*

Versus

Valletta Freight Services Ltd

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi qiegħda titlob l-esekuzzjoni ta' *lodo* arbitrali mogħti minn arbitri barra minn Malta; is-soċjetà konvenuta għamlet kontro-talba għax qalet illi l-*lodo* ma jiswiex billi l-proċeduri quddiem l-arbitri ma sarux sew.
Iċ-ċitazzjoni tgħid illi fil-25 ta' Lulju 1991 il-partijiet kienu daħlu f'*liner agency agreement* dwar xogħol ta' aġenzija. Il-ftehim kien li l-kuntratt kellu jkun regolat mil-liġi taljana, u kull kontroversja bejn il-partijiet kellha tinqata' b'arbitraġġ

f'Montecarlo taħt ir-regoli tax-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco.*

Fil-waqt li kien qiegħed jitwettaq il-kuntratt il-konvenuta kellha tagħti lill-attriċi, b'kollox, mija u tmienja u erbgħin elf seba' mija u seba' liri ta' Malta u tnejn u erbgħin ċenteżmu (Lm148,707.42). Bejn il-partijiet inqalgħu kwistjonijiet dwar it-twettiq tal-kuntratt u dwar ħlasijiet, u dawn il-kwistjonijiet tqiegħdu quddiem it-tribunal arbitrali skond il-ftehim u r-regoli tat-tribunal.

F'*lodo* mogħti fid-29 ta' Jannar 1996 it-tribunal qatagħha li l-konvenuta kellha tħallas lill-attriċi, wara tpaċija, il-bilanċ ta' sitta u sebgħin elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u għoxrin ċenteżmu (Lm76,418.28), kif ukoll nofs l-ispejjeż tal-arbitraġġ li telgħu għal sbatax-il elf u ħames mitt frank franċiż (FF 17,500).

Billi l-konvenuta baqgħet ma ħallset xejn, l-attriċi fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi din il-qorti:

1. tgħid illi jista' jiġi esegwit f'Malta il-*lodo* arbitrali mogħti mix-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco* fid-29 ta' Jannar 1996;

2. tikkundanna lill-konvenuta tħallas lill-attriċi l-bilanċ ta' sitta u sebgħin elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u għoxrin ċenteżmu (Lm76,418.28); u

3. tikkundanna lill-konvenuta tħallas ukoll daqs kemm jiswew fi flus maltin nofs l-ispejjeż ta' l-arbitraġġ li telgħu għal sbatax-il elf u ħames mitt frank franċiż (FF 17,500).

Talbet ukoll l-ispejjeż u l-imgħax minn dak in-nhar li kelu jsir il-ħlas.

Il-konvenuta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet[1]:

1. il-*lodo* ma jaqbilx mal-*public policy* ta' Malta għax id-deċiżjoni nkisbet b'qerq jew korruzzjoni, u fil-kitba tad-deċiżjoni kif ukoll fil-proċeduri quddiem it-tribunal ta' Monaco ma tħarsux ir-regoli tal-ġustizzja naturali;

2. il-*lodo* ma għandux jingħata għarfien u esekuzzjoni minn din il-qorti għax: (i) il-parti tal-ftehim li ħolqot l-arbitraġġ ma tiswiex billi l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat; (ii) il-konvenuta ma ngħatatx żmien biżżejjed biex tħejji l-każ tagħha; (iii) il-*lodo* fih deċiżjonijiet *extra petita* li jmorru lil hemm mill-għan ta' l-arbitraġġ; u (iv) ma

1 *Fol.* 84.

ngħatatx deċiżjoni dwar l-oġġezzjoni tal-konvenuta li l-*forum* tat-tilwima kellha tkun il-qorti ta’ Malta; u

3. ma hux minnu li l-konvenuta għandha tagħti daqskemm huwa mitlub fit-tieni talba, iżda għandha tagħti biss sitt elef mitejn u wieħed u disgħin lira u wieħed u disgħin ċenteżmu (Lm6,291.91).

Il-konvenuta resqet ukoll kontro-talba. Fissret illi l-*lodo* mogħti mix-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco* fid-29 ta’ Jannar 1996 imur kontra l-*public policy* ta’ Malta billi ma tħarsux il-prinċipji tal-ġustizzja naturali, jekk ma kienx ukoll vizzjat b’qerq u korruzzjoni, għax ma ngħatatx qabel xejn deċiżjoni motivata dwar l-eċċezzjoni mressqa mill-konvenuta *in limine litis* li t-tribunal arbitrali ma kellux ġurisdizzjoni biex jisma’ u jiddeċiedi l-każ, billi l-*forum* kellu jkun malti u l-liġi li tirregola l-vertenzi bejn il-partijiet kellha tkun il-liġi ta’ Malta. Il-*lodo* fih ukoll deċiżjonijiet *ultra petita* u *extra petita* favur l-attriċi li jmorru lil hemm mill-għan tal-arbitraġġ u ma jiswiex ukoll għax il-konvenuta ma ngħatatx żmien biżżejjed kif meħtieġ biex tħejji l-każ u d-difiża tagħha. Għalhekk, tgħid il-konvenuta, il-*lodo* ma għandux jingħata għarfien u esekuzzjoni mill-qrati ta’ Malta.

Kompliet tgħid ukoll li l-bilanċ li tassew għad għandha tagħti l-konvenuta huwa ta’ sitt elef mitejn u wieħed u disgħin lira u wieħed u disgħin ċenteżmu (Lm6,291.91): il-bilanċ la hu ta’ mija u tnejn u erbgħin elf, disa’ mija u tmienja u għoxrin lira u tlieta u tletin ċenteżmu (Lm142,928.33) mitluba mill-attriċi quddiem it-tribunal; la dak ta’ mija u tmienja u erbgħin elf seba’ mija u seba’ liri ta’ Malta u tnejn u erbgħin ċenteżmu (Lm148,707.42) determinat *ultra petita* u *extra petita* mit-tribunal; u lanqas il-bilanċ ta’ sitta u sebgħin elf, erba’ mija u tmintax-il lira ta’ Malta u tmienja u għoxrin ċenteżmu (Lm76,418.28) determinat fil-*lodo* tat-tribunal.

Għalhekk il-konvenuta talbet illi din il-qorti:

1. tgħid li l-*lodo* mogħti mix-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco* fid-29 ta’ Jannar 1996 ma għandux jingħata għarfien u esekuzzjoni minn din il-qorti, għar-raġunijiet mogħtija fil-premessi miġjuba fuq;

2. tgħid illi l-*forum* li għandu jisma’ u jaqta’ dwar vertenzi bejn il-partijiet huwa l-qorti ta’ Malta, u li l-liġi li tgħodd għall-każ hija l-liġi ta’ Malta, billi l-konvenuta hija soċjetà

reġistrata f'Malta, il-*liner agency agreement* kien iffirmat u esegwit f'Malta, il-fatti relevanti, ix-xiehda dwarhom, u d-dokumenti relativi jinsabu f'Malta, il-ftehim inkiteb bl-ingliż, li huwa wieħed miż-żewġ ilsna uffiċjali ta' Malta, u n-negozju kollu li dwaru nqalgħet it-tilwima seħħ f'Malta;

3. tgħid illi l-bilanċ li għandha tagħti l-konvenuta huwa ta' sitt elef mitejn u wieħed u disgħin lira u wieħed u disgħin ċenteżmu (Lm6,291.91), u mhux kif igħid il-*lodo*; u

4. tgħid ukoll illi l-konvenuta ma għandhiex tħallas l-ispejjeż tal-*lodo* jew xi parti minnhom.

Il-konvenuta talbet ukoll l-ispejjeż, fosthom dawk ta' l-ittri uffiċjali tal-20 ta' Mejju 1996 u tat-8 t'Awissu 1996.

Għall-kontro-talba, l-attriċi ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. il-kontro-talba ma saritx sew u ma tiswiex, billi ma fiha "l-ebda talba separata u distinta mill-azzjoni ta' l-atturi", u billi "l-meritu ta' dik il-kontro-talba huwa kompriż kompletament fl-eċċezzjonijiet";

2. it-talba biex il-qorti tgħid illi l-konvenuta għandha tagħti somma anqas minn dik mitluba mill-attriċi hija żejda u saret għalxejn, għax hija "naturalment inkluża fit-talba għall-kundanna ta' ħlas pretiż mill-attur u dedotta in ġudizzju";

3. il-kwistjonijiet imqajma mill-konvenuta ma jistgħux ikunu ta' tfixkil għall-esekuzzjoni tal-*lodo*; u

4. il-*lodo* ma hux milqut mill-vizzji msemmija mill-konvenuta, u l-kwistjoni hija regolata mil-liġi magħżula mill-partijiet stess. It-tribunal arbitrali kien ukoll kompetenti biex jisma' u jaqta' dwar it-tilwima.

B'sentenza mogħtija fl-20 ta' Marzu 2001 l-ewwel żewġ eċċezzjonijet tal-konvenuta kienu miċħuda. Il-konvenuta appellat minn dik is-sentenza iżda l-appell kien miċħud b'sentenza tat-3 ta' Novembru 2006. Fit-2 ta' Lulju 2009 din il-qorti ċaħdet ukoll it-tielet eċċezzjoni u t-tielet kontro-talba tal-konvenuta. It-talba tal-konvenuta biex titħalla tappella minn dik id-deċiżjoni kienet miċħuda b'dikriet tad-29 ta' Jannar 2010.

Il-fatti li wasslu għal din il-kawża huma mfissra fis-sentenza tal-20 ta' Marzu 2001. Fil-qosor, il-fatti relevanti huma dawn:

Il-partijiet kellhom relazzjoni kummerċjali li kienet regolata bi ftehim tal-25 ta' Lulju 1991[2]. F'dak il-ftehim kien hemm *inter alia* pattijiet ta' għażla ta' liġi u ta' arbitraġġ li jgħidu hekk:

6.00 Duration and General

6.02 This Agreement is subject to Italian Law.

6.04 Any controversy about interpretation, fulfilment or termination of this Agreement or claims arising out of or relating to this Agreement shall be referred to Arbitration in Montecarlo in the event that an amicable agreement between both parties cannot be reached; arbitration will be made in accordance with the Rules of *Chambre Arbitrale Maritime de Monaco*, *arrêt nº 73/329*, and award will be binding and final and will be brought to execution before any Court having jurisdiction.

Il-ftehim kien jistipula wkoll li kull waħda mill-partijiet setgħet ittemm ir-relazzjoni kummerċjali mal-oħra billi tgħarrafha bil-miktub mill-anqas sitt xhur qabel[3]. L-attriċi nqdiet b'din l-istipulazzjoni u temmet il-ftehim fl-1995. Billi, meta ġew biex jagħalqu l-kontijiet, il-partijiet ma setgħux jaqblu dwar x'kellha tagħti u x'kellha tieħu kull waħda minnhom, l-attriċi nqdiet bil-patt ta' arbitraġġ biex tqiegħed it-tilwima quddiem arbitri. L-attriċi ħatret arbitru, il-konvenuta ħatret ieħor, u ż-żewġ arbitri maħtura mill-partijiet flimkien ħatru arbitru ieħor bħala president tat-tribunal arbitrali.

It-tribunal ta l-*lodo* tiegħu fid-29 ta' Jannar 1996[4]. Sab illi, wara li ssir tpaċija, il-konvenuta jifdlilha tagħti lill-attriċi sitta u sebgħin elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u għoxrin ċenteżmu (Lm76,418.28), bl-imgħax bl-għaxra fil-mija (10%) fis-sena b'seħħ mis-7 ta' Settembru 1994, flimkien ma' sbatax-il elf u ħames mitt frank franċiż (FF 17,500) nofs l-ispejjeż ta' l-arbitraġġ.

L-attriċi qiegħda issa, b'dawn il-proċeduri, tfittex l-esekuzzjoni ta' dan il-*lodo* hawn Malta; il-konvenuta opponiet it-talba għar-raġunijiet imsemmija fl-eċċezzjonijet tagħha li, kif rajna, ġew kollha miċħuda.

---

2 *Foll.* 5 *et seqq.*

3 Patt 6.01, *fol.* 13.

4 *Foll.* 15 *et seqq.*

Kif rajna wkoll, il-konvenuta fl-ewwel kontro-talba qiegħda titlob illi l-*lodo* ma jingħatax għarfien u esekuzzjoni minn din il-qorti għall-istess raġunijiet li fuqhom huma msejsa l-eċċezzjonijiet tagħha. Kif imfisser fis-sentenzi fuq imsemmija, li bis-saħħa tagħhom ġew miċħuda l-eċċezzjonijiet, ir-raġunijiet imressqa mill-konvenuta kontra l-validità tal-*lodo* huma kollha ħżiena u għalhekk l-ewwel kontro-talba, imsejsa fuq l-istess raġunijiet, ma tistax tintlaqa' u hija miċħuda.

Fit-tieni kontro-talba l-konvenuta trid illi l-qorti tgħid illi l-*forum* li għandu jisma' u jaqta' dwar vertenzi bejn il-partijiet huwa l-qorti ta' Malta, u li l-liġi li tgħodd għall-każ hija l-liġi ta' Malta.

Kemm l-għażla tal-*forum* kif ukoll l-għażla tal-liġi huma regolati bil-ftehim bejn il-partijiet. Kif intqal fis-sentenza ta' din il-qorti tal-20 ta' Marzu 2001 u fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell tat-3 ta' Novembru 2006 il-pattijiet dwar l-għażla tal-liġi u l-patt ta' arbitraġġ jiswew, u l-ftehim jorbot kemm lill-attriċi u kemm lill-konvenuta. Billi, skond dak il-ftehim, il-*forum* kompetenti kellu jkun ix-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco*, u mhux il-qorti tal-Malta, u l-liġi li tirregola r-relazzjoni kummerċjali bejn il-partijiet kellha tkun il-liġi tal-Italja, u mhux dik ta' Malta, it-tieni kontro-talba wkoll ma tistax tintlaqa' u hija miċħuda.

Fir-raba' kontro-talba l-konvenuta trid illi l-qorti tgħid illi ma għandhiex tħallas l-ispejjeż tal-*lodo* jew xi parti minnhom. Dwar l-ispejjeż hemm deċiżjoni fil-*lodo* stess, mogħtija mit-tribunal arbitrali li kellu l-kompetenza jagħti deċiżjoni fuq l-ispejjeż ukoll. Billi għalhekk id-deċiżjoni dwar l-ispejjeż bi ftehim bejn il-partijiet kellha titħalla f'idejn it-tribunal arbitrali, din il-qorti ma għandhiex kompetenza biex tagħti deċiżjoni fuq l-ispejjeż tal-*lodo*, u l-kontro-talba hija għalhekk miċħuda.

Billi ebda waħda mill-eċċezzjonijiet u mill-kontro-talbiet imressqa mill-konvenuta kontra l-validità tal-*lodo* ma nstabet illi hija tajba, il-patt arbitrali għandu jitqies illi jiswa u ma hemm ebda raġuni illi għandha żżomm lil din il-qorti milli tilqa' t-talbiet tal-attriċi.

Il-qorti għalhekk taqta' l-kawża billi, wara li tkompli tiċħad il-kontro-talbiet tas-soċjeta konvenuta u ġà ċahdet l-eċċezzjonijiet tagħha, tilqa' t-talbiet kollha tas-soċjeta attriċi:

1. tgħid illi jista’ jiġi esegwit f’Malta il-*lodo* arbitrali mogħti mix-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco* fid-29 ta’ Jannar 1996;
2. tikkundanna lill-konvenuta tħallas lill-attriċi l-bilanċ ta’ sitta u sebgħin elf, erba’ mija u tmintax-il lira ta’ Malta u tmienja u għoxrin ċenteżmu (Lm76,418.28) – daqs mija u tmienja u sebgħin elf u sitt euro u wieħed u sebgħin ċenteżmu (€178,006.71); u
3. tikkundanna lill-konvenuta tħallas ukoll sbatax-il elf u ħames mitt frank franċiż (FF 17,500) – daqs elfejn sitt mija u sebgħa u sittin euro u sitta u tmenin ċenteżmu (€2,667.86).

Tikkundanna lill-konvenuta tħallas ukoll l-ispejjeż kollha tal-kawża u l-imgħaxijiet mitluba fiċ-ċitazzjoni.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------